

Dystvold gård i Hamar kommune i Innlandet

- Ragnhild Gjermshus og Georg Magnus Heiberg
- Økologisk melkeproduksjon med 130 tonn i kvote (skal økes med 70 000 liter innleid kvote fra 2022)
- Flyttbar melkerobot og setring
- Ammekyr av rasen Charolais
- Driver 430 dekar (300 dekar er eget areal)
- 8400 kg EKM-6835 liter levert per årsku
- 4,4 prosent fett
- 3,7 prosent protein
- Ammetanter til kalvene

Rose Bergslid
Rådgiver NORSØK
rose.bergslid@norsok.no

BYGDE NYTT I TRUA PÅ NORSK MATPRODUKSJON OG BEITEDYRA

Ragnhild og Georg Magnus i nytt fjøs. Ei flott bygning hvor både dyr og folk kan trives.

Ragnhild Gjermshus og Georg Magnus Heiberg valgte å bygge nytt fjøs til ei kvote som i år blir på 200 000 liter. Aktiv setring med mobil melkerobot er en viktig del av driftsopplegget.

Da Ragnhild Gjermshus og Georg Magnus Heiberg bestemte seg for å bygge nytt fjøs måtte det bli med en flyttbar melkerobot. Siden 1997 har kyrne vært på setra 2 – 3 måneder hver sommer, og dette vil det unge paret fortsette med. Åtte setervoller holder de i hevd, og fôret fra utmarka er en viktig ressurs for drifta. Det merka de spesielt godt under tørkesommeren 2018. Se reportasje i Buskap nummer 6 i 2021.

Byjenta og bondesønnen

Ragnhild vokste opp midt i Hamar sentrum. Etter noen trivelige arrangement i regi av Bygdeungdomslaget ble den nyutdanna vernepleieren samboer med bondesønnen Georg Magnus. I 2017 tok de over hjemgården til Georg Magnus i Vang like nord for Hamar. Det er lett å tenke seg at overgangen fra by- til bondeliv kan være krevende, men Ragnhild stortrives som bonde.

- Planen er at jeg i all hovedsak skal være hjemme og ha ansvar for den daglige drifta, mens Georg Magnus fortsetter med Heiberg transport, firmaet han driver sammen med sin far, sier Ragnhild.

Økologisk siden 2002

Gården har blitt drevet økologisk siden 2002. Forventa produksjon i 2021 er 130 tonn melk. Det nye fjøset er dimensjonert for 230 tonn, og fra i år skal kvoten økes til 200 000 liter med 70 000 liter innleid kvote til en pris på 1,10 kr per liter.

Dyrkamarka på 430 dekar er fordelt på om lag 25 ulike skifter. 300 dekar eier de sjøl. Førsteslåttan

legges i to tårnsiloer. Andre- og tredjeslått pakkes i rundballer. Vekstskiftet på gården omfatter 150 dekar med grønnfôr. Første året har de en blanding av bygg, raigras og vikker. Andre året sår de havre og erter med gras som gjenlegg. På denne måten får de ei god avling året etter fordi grasrekker å etablere seg godt på høsten.

Det brukes kraftfôr av type Natura Drøv 19, og snittyttelsen etter første driftsår i nytt fjøs ligger i overkant av 7 000 liter. Fôrrasjonen til melkekyrner består av om lag 25 prosent kraftfôr i tillegg til grovfôr og grønnfôr. All kalving skjer i perioden september til mars.

Det gamle fjøset brukes til ungdyr og ammekyr. De er i ferd med å bygge opp en ammekubesetning med rasen Charolais. Dette er en rase med gode slakteegenskaper og godt lynne. Planen er å bygge seg opp til 24 ammekyr.

En fullfôrblander brukes til å lage tre ulike fôrrasjoner: En til kyrne, en til kvigene og en til ammekyrner.

Familie og nytt fjøs

Det gamle fjøset var arbeidskrevende, og i et par år var begge i fjøset morgen og kveld, i tillegg til to fulle jobber utenfor bruket. Da Ragnhild ble gravid sto de ved et veiskille - bygge nytt eller legge ned melkeproduksjonen? Det gamle livet var ikke forenelig med små barn. De valgte å bygge nytt. - Hadde vi ikke vært interessert begge to så hadde det ikke blitt nytt fjøs og fortsatt melkeproduksjon her på gården, sier Georg Magnus.

Ku og kalv går sammen i egen kalvingsbinge 3 – 5 dager før de flyttes videre til en ammetante.

Kalvene går sammen med en ammetante i 3 mnd. før avvenning. I denne perioden har de tilgang til eget kvileområde med halm.

Det aller meste av materialene i det nye massivtre-fjøset kommer fra Norge. Bygget har 10 cm tjukke lafteelementer og naturlig styrt ventilasjon.

Varmen fra mjølkjetanken brukes til å varme opp smittesluse, bad og etter hvert kontoret, som skal innredes. En gjødselrobot holder gangarealene reine. Mellom det gamle og det nye fjøset er det bygd en gang. Med den kan dyra enkelt flyttes mellom bygningene og skraperoboten kan gjøre reint i begge fjøsene.

Dyrere enn planlagt

Innovasjon Norge støtta prosjektet med 25 prosent av godkjent kostnadsoverslag. Som vanlig er med byggeprosjekter ble fjøset

dyrere enn planlagt. Sluttsummen kom på om lag 8 millioner kr inkludert vei, strøm, vann og kloakk. Det inkluderer også nedgraving av 400 meter rør som krysser hovedveien for å muliggjøre bruk av slangespreder. Alt grunnarbeid og støping har de gjort sjøl. Tredje juledag 2019 starta bygginga. Den 20. august 2020 flytta dyra inn.

Kalvestell i særklasse

De nyfødte kalvene går sammen med mora i halmbinge til de er 3 – 5 dager gamle. Da flytter de over til «ammetanta» i nabobingen. Ei ammetante tar seg av 3 – 4 kalver. Kalvene har tilgang til egen halmbinge. Slik har de det i minimum tre måneder før avvenning. Det er til sammen fire ammetanter som sørger for fri tilgang på melk til alle kalvene på gården. Oksekalver selges til en nabo for framføring etter avvenning.

Sommeren på setra

Gården har seterrett i allmenningen, og foreldrene til Georg Magnus bygde opp seterfjøs og hytte på Måsetra i Vang i 1997. Seterlivet på gården hadde da ligget «brakk» siden 30-tallet.

Da det skulle bygges nytt fjøs ble det fort klart at roboten måtte bli med på setra. Å fortsette med

2 – 3 måneder hver sommer er alle kyrne på Måsetra. Foto: Ragnhild Gjermshus.

Den røde kontaineren inneholder melkeroboten. Den kan enkelt hektes på en traktor og kjøres til setra.

mjølkegrav på setra hadde nok fort betydd kroken på døra for seterlivet.

- Vi driver åtte setervoller, og holder kulturlandskapet åpent i et attraktivt turområde. Fôrressursen på setra er viktig for drifta vår. Det merka vi spesielt godt tørkesommeren 2018, sier Ragnhild.

Flytting av dyr og melkerobot går veldig greit. Fra den siste kua er melka hjemme tar det om lag fire timer før alle dyra og roboten er installert på setra 16 km unna. Mjølkeroboten er plassert i en kontainer med hjul som kan hektes på traktoren. Hurtigkoblinger gjør det lett å koble om fra fjøs til seter, og nødvendige grunder for å sluse kyrne inn i roboten står klare på setra.

Om lag 20 prosent av melkeproduksjonen produseres i løpet av de 2 – 3 månedene kyrne er på setra.

Utover sommeren, når beitekvaliteten går ned, tilleggsføres kyrne med rundballer. Alle ungdyr og ammekyr beiter på inngjerda innmarksbeiter nede i bygda.

De mørke skyene

Paret legger ikke skjul på at økonomien er tøff. Spesielt det første driftsåret i nytt fjøs, med mindre kvote enn fjøset er dimensjonert for merkes. - Det er beintøft, men det er gjort grundige økonomiske beregninger, og det skal gå, sier Georg Magnus.

Men det som tærer aller mest på motivasjonen er all den negative oppmerksomheten drøvtyggerne får i klimadebatten. - Vi bruker livet vårt på å produsere mat med høy kvalitet og god dyrevelferd. Disse dyra har vært livsviktige for oss nordmenn i uminnelige tider. I tillegg bidrar drøvtyggerne til arbeidsplasser og kulturlandskap over hele landet. Det er tøft å stadig få høre at folk bør unngå å spise kjøttet vi produserer, at det er skadelig for klimaet vårt, sier Ragnhild og Georg Magnus.

Men det er dette vi vil. Det er dette vi trives med.

- Vi har trua på norsk matproduksjon og beitedyra, avslutter det unge, entusiastiske paret med et stort smil.